

I. ČASŤ

VŠEOBECNÁ ČASŤ

OBCHODNÉ ZÁVAZKOVÉ VZŤAHY

PRVÁ KAPITOLA

OBCHODNÉ ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

Zmluvné právo vytvára autonómne právo medzi slobodnými jednotlivcami – lex contractus, ktoré je v istom zmysle ohraničené textom samotnej zmluvy. Ale aj toto autonómne právo, jeho pôdorys sa opiera o legalitu a samo je legalitou.

Nález Ústavného súdu SR z 11. októbra, sp. zn. II. ÚS 294/2018, Zb. 42/2018

Sprievodná literatúra: BEJČEK, J. *Smluvní svoboda a ochrana slabšieho obchodníka*. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016; CSACH, K. *Vojna svetov (vzostup a pád § 261 ods.1 a 2 ObchZ pod taktovkou ochrany spotrebiteľa)*. In *Právo a obchodovanie*. Košice : UPJŠ, 2008; KODEK, G. *Autonomie vôle – zhodnocení stavu*. In *Právny obzor*. 2019, č. 6; OVEČKOVÁ, O. *Vzťah Obchodného zákonníka a Občianskeho zákonníka s akcentom na vybrané inštitúty obchodného záväzkového práva*. In *Právny obzor*. 2008, č. 4; SUCHOŽA, J. – HUSÁR, J. *Obchodné zvyklosti a zásady obchodného zákonníku*. In *Právnik*. 2007, č. 11.

I. Záväzkové právo, jeho systematika a zmluvné právo

Záväzkové (obligačné) právo je súhrn (systém) právnych noriem, ktoré upravujú záväzky, t. j. záväzkovo právne vzťahy a záväzkové práva a povinnosti z týchto vzťahov vyplývajúce. Záväzkové právo je významnou súčasťou súkromného práva. Pojem „záväzkové právo“ tak označuje objektívne právo (súbor právnych noriem).

Fundamentálnym pojmom záväzkového práva je **záväzok** (obligácia z latinského *obligatio*), ktorý sa používa v dvoch významoch. Označuje sa ním buď **celý záväzkový vzťah** (obligácia v širšom zmysle),

Pojem „záväzkové právo“

Záväzok a záväzkový vzťah

Kvalifikačné
kritériá

Pôsobnosť Obchodného zákonníka v záväzkových vzťahoch je vymedzená v komplikovanom systéme kritérií obsiahnutom v § 261 a § 262 OBZ. Pre názornosť sa pre skupiny kritérií vymedzujúcich pôsobnosť Obchodného zákonníka na záväzkové vzťahy vžili aj ustálené označenia. Takýmito kritériami sú v prvom rade **charakter subjektov a povaha ich činnosti** v danom záväzkovom vzťahu (tzv. relatívne obchody podľa § 261 ods. 1 až 5 OBZ), ale aj **obsah právneho vzťahu** pretavený do určitej typovej klasifikácie zmluvy (tzv. absolútne obchody podľa § 261 ods. 6 OBZ a tzv. kombinované obchody podľa § 261 ods. 9 OBZ), či **vôľa subjektov** (tzv. fakultatívne obchody podľa § 262 OBZ) alebo **povaha zabezpečeného záväzku** (§ 261 ods. 7 OBZ). Uvedené kritériá kognitne vymedzujú záväzkové vzťahy ako obchodné záväzkové vzťahy (obchody) spadajúce do pôsobnosti Obchodného zákonníka.

1. Relatívne obchodné záväzkové vzťahy

Najčastejším príkladom obchodných záväzkových vzťahov sú relatívne obchodné záväzkové vzťahy (označované aj ako **relatívne obchody**). Radíme sem záväzkové vzťahy na základe **kritéria ich subjektov a povahy ich činnosti** (§ 261 ods. 1 až 5 OBZ). Z toho sa potom odvodzuje ich relatívny charakter, lebo sú viazané na individuálne určené osoby. Môžeme rozlišovať dve skupiny relatívnych obchodných záväzkových vzťahov:

Vzťahy medzi
podnikateľmi

Prvou skupinou relatívnych obchodov sú **záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi navzájom** (§ 261 ods. 1 OBZ). Tie sa spravujú Obchodným zákonníkom za splnenia troch podmienok:

a) musí ísť o **záväzkový vzťah**,

Tým, že zákon v § 261 ods. 1 OBZ používa pojem „záväzkový vzťah“ a nie pojem „zmluva“, tak pripúšťa, že relatívnym obchodom môže byť aj **mimozmluvný záväzok**.

- Ustálená je judikatúra v tom, že Obchodným zákonníkom sa pri splnení predpokladov § 261 OBZ spravuje aj záväzok **z bezdôvodného obohatenia** (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. januára 2014, sp. zn. 3 Obdo 68/2013, pre plnenie bez právneho dôvodu, R 34/2002 pre plnenie z neplatnej obchodnej zmluvy a nálezy Ústavného súdu SR z 22. marca

TRETIA KAPITOLA

ZABEZPEČENIE OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV

Budem láskavý. Tak poďme k notárovi podpísať ten hlúpy úpis; zo žartu sa pridá: „že ak mi načas sumu tú a tú na danom mieste nevyrovnáte,“ nech pokuta je presne vyjadrená pre prípad, že by úpis prepadol, „z hocktovej časti vášho tela smiem odrezať libru mäsa živého“.

Shakespeare, W. *Kupec Benátsky*, prvé dejstvo, tretia scéna (William Shakespeare. Komédie. Preklad Stanislav Blaho. Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1964, s. 22 – 23).

Sprievodná literatúra: FEKETE, A., FEKETE, I. Právna povaha postihového práva ručiteľa voči dlžníkovi. In *Justičná revue*. 2017, č. 5; HLOBÍKOVÁ, D. Premlčanie úrokov z omeškania a zmluvnej pokuty. In *Societas et iurisprudentia*. 2016, č. 1; OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta a odstúpenie od zmluvy. In *Právny obzor*. 2004, č. 6; OVEČKOVÁ, O. *Zmluvná pokuta*. 2. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2011; OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v procese rekodifikácie súkromného práva (návrh novely Občianskeho zákonníka). In *Právny obzor*. 2019, č. 2; OVEČKOVÁ, O. Vôľa zmluvných strán (zmluvná sloboda) a podmienky vzniku práva na zmluvnú pokutu (zamyslenie sa nad jedným rozhodnutím). In *Súkromné právo*. 2020, č. 5.

I. Podstata a význam zabezpečenia záväzkov

Podstata zabezpečenia

Obsahom záväzkového vzťahu je povinnosť dlžníka splniť svoj záväzok veriteľovi a právo veriteľa požadovať od dlžníka splnenie jeho dlhu. Veriteľ, pre prípad že dlžník svoju povinnosť nesplní včas, má už zo zákona k dispozícii právne nástroje, ktorými môže dosiahnuť to, aby dlžník svoju povinnosť dodatočne splnil. Napríklad si po omeškaní dlžníka môže svoju pohľadávku uplatniť na súde, dlžníkovi vznikne povinnosť zaplatiť úroky z omeškania, presunie sa nebezpečenstvo škody na veci, vznikne zádržné právo, ale aj možnosť odstúpiť od zmluvy a pod. Zmluvné strany ale môžu riziko nesplnenia riadiť aj tým, že sa dohodnú o ďalších následkoch omeškania s cieľom zlepšiť právnu pozíciu veriteľa a znížiť riziko nesplnenia či inak upraviť zákonné (dispozitívne) následky omeškania. Možno vo všeobecnosti povedať, že právna úprava záväzkových vzťahov ako

povinný nahradíť škodu, čo vznikla v dôsledku neoznámene tejto prekážky (§ 377 OBZ).

Taktiež bude škodca povinný **znášať iné následky svojho omeškania** (bude povinný zaplatiť zmluvnú pokutu, úroky z omeškania, prejde nebezpečenstvo škody na veci a druhá strana môže od zmluvy odstúpiť). Zodpovednosti za omeškanie sa totiž liberačné dôvody netýkajú. Okolnosti vylučujúce zodpovednosť majú dočasné trvanie a dočasný účinok – viažu sa na dobu, po ktorú trvá prekážka, s ktorou sú spojené účinky vylučujúce zodpovednosť.

Napríklad slovenský objednávateľ si v mierových časoch objednal výrobu strojného zariadenia od výrobcu v Ukrajine, dohodli si slovenské právo ako rozhodné právo. Prevádzka dodávateľa však bola zasiahnutá vojenským konfliktom, sčasti zničená, zvyšná časť sa preorientovala na vojenskú výrobu. Vzhľadom na okolnosť vylučujúcu zodpovednosť nezodpovedá dodávateľ za škodu spôsobenú nedodaním výrobných zariadení v dohodnutom termíne. Avšak slovenský objednávateľ môže od zmluvy odstúpiť pre omeškanie dlžníka.

4. Povinnosť nahradíť škodu

Ak sú splnené predpoklady nároku na náhradu škody a škodca nepreukáže dôvody, ktoré by nárok na náhradu škody vylúčili, vzniká **povinnosť nahradíť škodu**. Rozlišujeme pritom **spôsob a rozsah náhrady škody**. Pod spôsobom rozumieme metódu, ako má dôjsť k náhrade škody, teda ku kompenzácii. Rozsahom rozumieme množstvo, spravidla sumu peňazí, ktorá má byť plnená ako kompenzácia.

a) Spôsob náhrady škody

Obchodný zákonník tak, ako aj Občiansky zákonník **uprednostňuje peňažnú formu náhrady škody** (tzv. relutárnu náhradu).

Až v druhom poradí umožňuje **naturálnu reštitúciu**, t. j. uvedenie do predošlého stavu. Naturálnu náhradu (*restitutio in integrum*) môže súd priznať, ak o to oprávnená osoba požiadala a navrátenie do pôvodného stavu je možné a obvyklé. Ak sú tieto podmienky splnené, povinná strana musí nahradíť škodu uvedením do predošlého stavu. Strany sa však môžu dohodnúť na naturálnej reštitúcii aj vtedy, ak to nie je obvyklé, prípadne ju v zmluve modifikovať aj inak. Náhrada škody uvedením do predošlého stavu však pochopiteľne musí byť možná.